

Andela Frančić

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Strossmayerov trg 2, HR-10000 Zagreb

MAĐARSKI UTJECAJ NA IZBOR OSOBNOG IMENA U SVETOJ MARIJI (MEĐIMURJE) 1942–1945

U radu se analizira imenski sustav novorođene djece upisane u Matičnu knjigu rođenih (krštenih) 1940–1950. u međimurskom naselju Sveta Marija. Podijelivši navedeno razdoblje na prijeratno, ratno i poslijeratno, pokazuje se da mađarska okupacija nije utjecala na izbor osobnog imena.

Uvod

Ukupnošću svojih sastavnica antroponimijski sustav jednog naroda zajedno s ostalim onomastikom odslikava njegovu prošlost i sadašnjost, duhovnu i materijalnu kulturu njegovih stvaratelja i nositelja. On je ogledalo mijena u neposrednoj ili široj društvenoj sredini. Mnoga važna zbivanja na specifičan su se način odrazila i u antroponimiji.¹ Nameće se pitanje: uzrokuje li svaka promjena u društvu i promjenu u imenskom repertoaru?

Poticaj radu

Prije deset godina objavili smo članak *Ženska osobna imena u Mariji na Muri*.² U njemu smo, uspoređujući građu matice rođenih (krštenih) iz raz-

¹ Podsjećamo samo na najveće mijene u imenskom sustavu: pokršćavanje unosi novine u dugostoljetni isključivo slavenski imenski repertoar; suživot imena slavenskog i pohrvaćenih imena neslavenskog podrijetla naglo je prekinut provedbom odluke Tridentskoga koncila prema kojoj je djetetu na krštenju moglo biti nadjeveno samo svetačko ime; slabljenjem uloge crkve u 20. stoljeću, imenski se repertoar obogaćuje oživljenim i novim, semantički transparentnim idioglotskim imenima te imeni-maaloglotskog postanja; moda postaje važnim čimbenikom u izboru osobnog imena...

² Usp. Varga 1987. U naslovu je rada ojkonom Marija na Muri koji također svjedoči o promjenljivosti onomastikona i njegovoj ovisnosti o društvenim promjena-

doblja 1900–1910, 1940–1950. i 1970–1980, analizirali sustav ženskih osobnih imena u službenoj i neslužbenoj uporabi. Rezultat analize pokazao je smjenu prilično jednoličnoga službenog repertoara ustaljenih temeljnih likova svetačkih imena mnogobrojnim varijantama i varijacijama invarijantnih svetačkih imena te prodor pomodnih imena. Upotrijebivši rezultate navedenog rada za usporedbu s imenima novorođene djece u Zagrebu (1914 – župa svetog Marka, 1930 – župa svetog Petra, 1947 – općina Medveščak), M. Lončarić konstatira da u našem radu »drugo razdoblje nije najsretnije izabrano – obuhvaćene su godine 1940–1950. Naime, tu je također trebalo razlikovati dva različita razdoblja: ratno, kad je Međimurje bilo okupirano od Mađarske, i poslijeratne godine«³.

Predmet i cilj rada

Vrativši se ponovno istom izvoru (*Matična knjiga rođenih /krštenih/ Sveta Marija*), ispisali smo imena sve djece (ovaj put proširivši korpus i muškim imenima) rođene u razdoblju 1940–1950. Građu smo podijelili ne na dva, već na tri razdoblja – prijeratno (1940–1941), ratno (1942–1. travnja 1945) i poslijeratno (2. travnja 1945–1950).⁴ Ovim radom želimo pokazati razliku (ako ona postoji) u imenskom repertoaru prije mađarske okupacije, za vrijeme njezina trajanja i poslije nje, odnosno dati odgovor na pitanje je li dvoipolgodišnja mađarska okupacija utjecala na izbor osobnih imena u me-

ma. Naime, iskonsko ime naselja glasi *Sveta Marija* (u latinskim tekstovima, gdje se vrlo često javlja, dolazi latinizirani lik *Sancta Maria*). Zbog sadržavanja atributa *sveti*, proskribirana u socijalističkom ustroju društva, ime je bilo promijenjeno. Novo ime (koje stanovnici – *Svetomarščani* (!) – u neslužbenoj komunikaciji nikad niisu prihvatili), u stvari reducirani hrvatski prijevod mađariziranog imena (*Muraszent-maria*), glasilo je *Marija na Muri*. A naselje je smješteno na Dravi! Godine 1990. Marija na Muri opet biva *Svetom Marijom*.

³ Lončarić 1992–1993:260.

⁴ U tom vremenu dolazi i do odvajanja crkvenih matice krštenih od državnih matice rođenih (do 1946. vode se samo crkvene matice, upis obavlja župnik), a od te godine matice krštenih vodi (i čuva u župnom uredu) župnik, a matice rođenih matičar (čuvaju se u matičnom uredu). Crkvene matice vođene do 1946. nalaze se u matičnom uredu i služe kao izvor za izdavanje službenih dokumenata. Većinu djece u razdoblju 1940–1946. krstio je (i u knjige upisao) tadašnji župnik Ivan Marcius (rodom iz Črečana, sela nedaleko od Čakovca), a tek pokoji zapis potpisao je kapelan Dragutin Feletar, odnosno Franjo Balog, župnik susjednoga Donjeg Vidovca. Podatke u državnu maticu unosi matičar Mirko Žiljković. Najstariji izvor podataka o rođenju Svetomarščana jest *Matična knjiga rođenih (krštenih) Župe Donji Vidovec (1671–1729)*, kojoj je, do osnivanja vlastite župe (1789), pripadala Sveta Marija. Ta se matice čuva u Hrvatskom državnom arhivu. U povijesnom arhivu u Varaždinu pohranjene su matice iz razdoblja 1831–1885, a ostale matice novijeg datuma nalaze se u Matičnom uredu u Svetoj Mariji, odnosno u Matičnom uredu u Čakovcu.

dimurskom selu.

Ostavljajući po strani devetstoljetnu vezu s Mađarskom⁵, neprestano mađarsko svojatanje Međimurja koje kulminira 1861. godine odcjepljenjem od Hrvatske i pripajanjem kraljevini Ugarskoj, pola stoljeća (1861–1918) bezobzirne mađarizacije svih područja javnog života⁶, zaustavit ćemo se na četvrtom desetljeću ovoga stoljeća. Šesnaestog travnja 1941. mađarska je vojska ušla u Međimurje. Uspostavljena je prvo vojna, a potom civilna uprava. Iz Međimurja je prisilno odveden velik broj učitelja i profesora, a njihovo je mjesto zauzeo mađarski nastavni kadar. Već se školske godine 1941/42. nastava održava na mađarskom jeziku. Uvode se paralelne (uz postojeće koje, na hrvatskom jeziku, vode župnici) državne matične knjige u koje se unose mađarizirani onomastički podaci.⁷ Ukratko, Mađari još jednom pokušavaju denacionalizirati Međimurje. Antroponimijska građa samo je jedan od pokazatelja koliko (ni)su u tome uspjeli.

Radi veće preglednosti, u prikazu građe poslužiti ćemo se tablicama. Prvo donosimo dvije tablice u kojima se osobna imena (posebno muška, posebno ženska) nižu od najčestotnijeg do najrjeđe zastupljenog. Desno od stupca s osobnim imenom dolazi 11 stupaca (za jedanaest godina, 1940–1950), a u njih su upisani podaci o broju djece koja su navedenih godina dobila to osobno ime.

Iz tablice 1 iščitavamo:

- u razdoblju 1940–1950. u Svetoj je Mariji rođeno 355 muške djece⁸
- novorođeni su dječaci dobili jedno od 39 imena (to znači da na jedno ime u prosjeku dolazi devet nositelja)

⁵ Međimurje je u sastavu Županije Zala (Comitatus Zaladiensis) od 1097.

⁶ Mađarski se uvodi kao službeni jezik u sudstvo, školstvo, vojsku, pa i u crkvu. U Čakovcu se osniva učiteljska škola u kojoj se obrazuju i odgajaju pomadareni učitelji. Iz Mađarske se u Međimurje dovode činovnici, trgovci i obrtnici, izmišljaju se teorije o “međimurskom jeziku” i “međimurskom narodu” (koji nije hrvatski), izdaju se novine (*Muraköz*) na mađarskom jeziku... Unatoč svim uložnim sredstvima i naporima, očekivani su rezultati izostali. O tome najbolje svjedoče popisi stanovništva: 1857. u Međimurju je živjelo 98,5% Hrvata, a 1921. njihov je udio u ukupnom stanovništvu 97,7%. Usp. V. Kapun 1991.

⁷ Osobna se imena dosljedno pomadaruju (Ivan postaje *János*, Josip *József*, Franjo *Ferencz*, Stjepan *István*, Mihael *Mihály*, Nikola *Miklós*, Antun *Antal*...), ime naselja dobiva već otprilike skrojen lik *Muraszentmaria*, u pisanju prezimena, kao i svega ostalog onimijskog materijala, primjenjuje je mađarska grafija (Mustač se piše *Musztacs*, Pavlic *Pavlicz*, Gašparić *Gasparics*, Kanižaj *Kanizsay*...). Prvi upis u tu državnu maticu rođenih (*Születési anyakönyv*) nosi datum 12. siječnja 1942, a posljednji 1. travnja 1945.

⁸ Mrtvorodene nismo brojili jer oni nisu dobivali imena.

Tablica 1
 Čestotnost muških osobnih imena 1940–1950

	Osobno ime	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	ukupno
1.	Ivan	3	3	5	3	12	5	5	3	5	3	7	54
2.	Stjepan	5	4	6	4	5	5	4	2	2	3	3	43
3.	Franjo	4	-	4	2	2	4	4	5	5	5	6	41
4.	Antun	1	2	3	3	7	3	4	3	4	2	3	35
5.	Josip	4	1	4	3	2	8	2	1	1	6	3	35
6.	Mijo	4	2	1	3	4	2	4	2	3	2	2	29
7.	Matija	2	1	2	3	1	-	-	-	-	-	2	11
8.	Pavao	2	2	-	1	-	1	-	1	2	-	2	11
9.	Dragutin	-	1	-	1	-	1	-	3	-	2	2	10
10.	Eduard	-	-	2	1	-	-	-	-	1	2	4	10
11.	Rudolf	1	1	1	1	2	-	1	-	-	1	1	9
12.	Andrija	-	-	1	2	2	1	1	-	1	-	1	9
13.	Vladimir	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	2	5
14.	Karlo	-	-	1	2	-	1	-	-	-	-	-	4
15.	Valent	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	4
16.	Valentin	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4
17.	Đuro	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	3
18.	Eduardo	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3
19.	Gjuro	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	3
20.	Rok	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	3
21.	Vinko	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3
22.	Ljudevit	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
23.	Milan	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2
24.	Miroslav	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2
25.	Nikola	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
26.	Slavko	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2
27.	Stanislav	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2
28.	Tomo	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
29.	Vid	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2
30.	Blaž	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
31.	Borislav	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
32.	Branko	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
33.	Fridrik Elek	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
34.	Juraj	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
35.	Ladislav	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
36.	Petar	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
37.	Tomislav	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
38.	Vilim Andrija	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
39.	Zlatko	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	U k u p n o	36	24	32	34	40	39	29	22	27	31	41	355

- najčešće su se nadijevala imena *Ivan* (54), *Stjepan* (43), *Franjo* (41), *Antun* (35), *Josip* (35) i *Mijo* (29)
- jedno od navedenih šest najčestotnijih imena dobilo je 236 (=66%) dječaka
- 1940, 1941, 1942. i 1943. godine najviše je dječaka dobilo ime *Stjepan*, 1944. najčešće je ime *Ivan*, 1945. *Josip*, 1946. na prvom je mjestu po čestotnosti ponovno *Ivan*, 1947. smjenjuje ga *Franjo*, koje je i iduće (1948) zajedno s imenom *Ivan* najčešće, 1949. ponovno je rođeno najviše *Josipa*, a 1950. *Ivani* po četvrti put prevladavaju
- pretežu imena aloglotskog ishodišta (tip *Josip*), a od idioglotskih imena zamjetne su složenice i to one čiji je drugi član *-slav* (tip *Stanislav*)
- većina imena javlja se u temeljnom liku⁹ (tip *Antun*), neka u liku izvedenice (tip *Slavko*), odnosno pokrate (tip *Duro*)
- sreću se primjeri različitih grafijskih (tip *Gjuro/Duro*) i morfoloških (tip *Eduard/Eduardo*) varijanata, koje su, najvjerojatnije rezultat zapisivačeve intervencije, a ne odraz imenovateljeva htijenja
- potvrđena su i dva dvostruka imena (*Fridrik Elek* i *Vilim Andrija*)¹⁰.

Iz tablice 2 iščitavamo:

- u razdoblju od 1940. do 1950. u Svetoj je Mariji rođeno 330 ženske djece
- novorođene su djevojčice dobile jedno od 42 imena (na jedno ime u prosjeku dolazi nešto manje od osam nositelja)
- najčešće su se nadijevala imena *Marija* (73), *Katarina* (45), *Terezija* (33), *Ana* (29) i *Štefanija* (20)
- jedno od navedenih pet imena dobilo je 200 (=66%) djevojčica
- ime *Marija* na vrhu je tablice čestotnosti u čak osam od jedanaest promatranih godina (1940, 1941, 1942, 1945, 1946, 1947, 1949. i 1950), godine 1944. taj vrh dijeli s još dva (*Štefanija* i *Terezija*), a 1948. s još jednim (*Terezija*) imenom; samo 1943. na prvom je mjestu smjenjuje *Katarina*

⁹ Pod temeljnim likom razumijemo nepokraćeno i neizvedeno ime aloglotskog podrijetla, odnosno složeno ili jednočlano idioglotsko ime. Potonji tip imena nije potvrđen u našoj građi.

¹⁰ *Fridrik Elek* djelomično je naslijedio ime oca Mađara (*Elek*) po zanimanju *törzsörmestra* ('stariji vodnik'), čija je obitelj privremeno živjela u Svetoj Mariji. *Vilim Andrija* također je jednu sastavnicu osobnog imena naslijedio od oca (*Andrija*), a ime *Vilim* vjerojatno je dobio po sv. Vilibrodu, na čiji je blagdan (7. studenoga) rođen. U svakodnevnoj komunikaciji služio se samo imenom *Vilim*, odnosno njegovom varijantom *Vilji*. U sjećanju Svetomarsčana živi kao *Svobljef Vilji*.

Tablica 2
 Čestotnost ženskih osobnih imena 1940–1950

	Osobno ime	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	ukupno
1.	Marija	7	3	7	8	5	9	7	7	3	10	7	73
2.	Katarina	3	2	4	10	4	4	3	3	4	3	5	45
3.	Terezija	2	1	6	4	5	2	2	1	4	4	2	33
4.	Ana	6	-	2	6	1	5	2	4	2	-	1	29
5.	Štefanija	1	1	2	-	5	-	1	5	1	1	3	20
6.	Amalija	-	1	5	4	1	-	-	1	-	3	-	15
7.	Franciska	1	2	1	1	-	1	2	2	-	2	1	13
8.	Barbara	2	2	-	2	1	1	-	-	1	-	-	9
9.	Jelena	1	-	2	-	3	-	-	2	-	-	1	9
10.	Nada	1	-	-	-	1	1	1	-	-	1	3	8
11.	Veronika	1	2	2	1	-	-	-	1	-	-	-	7
12.	Gjurgjica	1	-	1	2	-	-	1	1	-	-	-	6
13.	Rozalija	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	6
14.	Andela	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	1	5
15.	Dora	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	4
16.	Doroteja	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	4
17.	Ljubica	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	4
18.	Milka	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	4
19.	Slava	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	4
20.	Verona	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	4
21.	Vjekoslava	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	4
22.	Eva	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3
23.	Monika	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
24.	Andjela	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
25.	Angela	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
26.	Bara	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
27.	Biserka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
28.	Božena	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
29.	Danica	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
30.	Draga	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
31.	Emilija	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
32.	Julijana	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
33.	Kristina	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
34.	Ljerka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
35.	Magdalena	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
36.	Milica	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
37.	Mira	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
38.	Olga	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
39.	Rozalija Marija	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
40.	Vera Božica	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
41.	Vjera	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
42.	Zlata	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	U k u p n o	31	18	42	41	28	28	26	33	22	29	32	330

- pretežu imena aloglotskog ishodišta (tip *Amalija*)
- očita je prevaga temeljnih imenskih likova (tip *Barbara*)
- znatan je broj varijanata invarijantnog (temeljnog) imena (tip *Andjela/Angela/Andela*)
- uočljiva je pojavnost parova koje čine temeljno ime i imenska pokrata (tip *Barbara/Bara, Vjekoslava/Slava*)
- dvostruko ime – *Rozalija Marija* i *Vera Božica* – nadjeveno je dvjema djevojčicama¹¹.

Usporedbom tablice 1 i tablice 2 zapažamo:

- u jedanaestogodišnjem razdoblju o kojem je riječ rođeno je više dječaka nego djevojčica (odnos 355:330)
- fond ženskih imena veći je od fonda muških imena (42:39); na jedno muško ime dolazi u prosjeku devet dječaka, a na jedno žensko ime dolazi u prosjeku osam djevojčica
- najčešće žensko ime – *Marija* – daje se djevojčicama znatno češće, nego najčešće muško ime – *Ivan* – dječacima (odnos 22%:15%)
- jedno od triju najčešćih ženskih imena (*Marija, Katarina, Terezija*) nosila je gotovo (46%) svaka druga djevojčica rođena u razdoblju 1940–1950, dok je jedno od triju imena s vrha tablice čestotnosti u istom razdoblju nadjeveno svakom trećem dječaku (38%), što ukazuje na znatno veću entropiju u antroponimijskom sustavu ženskih osobnih imena
- u oba uspoređivana imenika više je svetačkih imena uglavnom¹² aloglotskog podrijetla nego semantički transparentnih idioglotskih imena, koja su se nakon stoljetne isključenosti iz antroponimikona ponovno počela nadijevati, obogativši imenski fond oživljenim i novim (idioglotskim) likovima.

Nakon prikaza ukupnosti osobnih imena novorođenih u razdoblju 1940–1950, u nastavku ćemo isti imenik analizirati s obzirom na tri razdoblja: prijeratno (1. siječnja 1940 – 31. prosinca 1941), ratno (1. siječnja 1942 – 1. travnja 1945) i poslijeratno (2. travnja 1945 – 31. prosinca 1950) kako bismo uočili (pretkazivu) sličnost i (potencijalne) razlike. I u ovom prikazu služit ćemo se tablicama. Prijeratno razdoblje označit ćemo kao I, ratno kao II, a poslijeratno kao III.

¹¹ Dvostruko ime *Vera Božica* svjedok je (kao i već spominjano muško ime *Vilim Andrija*) ovisnosti imena o blagdanu na koji je dijete rođeno. Budući da je djevojčica rođena na sam Božić, već prije odabranom imenu *Vera* dodano je *Božica*. To je ime ujedno i primjer česte sudbine dvostrukih imena koja kasnije bivaju pojednostavnjivana svodenjem na samo jednu sastavnicu – ono ime koje se jedino upotrebljava u svakidašnjoj, neslužbenoj komunikaciji. Ime *Vera Božica* ne samo što je skraćeno za

Tablica 3

Čestotnost muških osobnih imena u prijeratnom, ratnom
 i poslijeratnom razdoblju

I. razdoblje		II. razdoblje		III. razdoblje		
1.	Stjepan	9	Ivan	21	Franjo	28
2.	Ivan	6	Stjepan	16	Ivan	27
3.	Mijo	6	Josip	15	Antun	18
4.	Josip	5	Antun	14	Stjepan	18
5.	Franjo	4	Franjo	9	Josip	15
6.	Pavao	4	Mijo	8	Mijo	15
7.	Antun	3	Matija	6	Dragutin	8
8.	Matija	3	Andrija	5	Eduard	7
9.	Eduardo	2	Karlo	4	Pavao	6
10.	Rudolf	2	Rudolf	4	Vladimir	5
11.	Valentin	2	Eduard	3	Andrija	4
12.	Dragutin	1	Milan	2	Đuro	3
13.	Gjuro	1	Valent	2	Rudolf	3
14.	Juraj	1	Vinko	2	Matija	2
15.	Ladislav	1	Blaž	1	Rok	2
16.	Ljudevit	1	Dragutin	1	Stanislav	2
17.	Miroslav	1	Fridrik Elek	1	Valent	2
18.	Nikola	1	Pavao	1	Borislav	1
19.	Petar	1	Valentin	1	Branko	1
20.	Rok	1	Vilim Andrija	1	Gjuro	1
21.	Tomislav	1			Ljudevit	1
22.	Tomo	1			Miroslav	1
23.	Vinko	1			Nikola	1
24.	Zlatko	1			Tomo	1
U k u p n o		59		117		182

Iz tablice 3 iščitavamo:

- 59 dječaka rođenih u I. razdoblju dobilo je jedno od 24 imena, 117 dječaka rođenih u II. razdoblju dobilo je jedno od 20 imena, a 182 dječaka rođena u III. razdoblju ponijela su jedno od 24 imena
- na prvom mjestu po čestotnosti u svakom od tri uspoređivana razdoblja dolazi različito ime: u dvije prijeratne godine dječaci najčešće dobivaju ime *Stjepan*, u ratnom razdoblju najčešće muško ime novorođenih jest *Ivan*, a u u poslijeratnim godinama dječacima se najčešće nadijeva ime *Franjo*

sastavnicu *Božica*, već je i preostala sastavica *Vera* doživjela djelomičnu promjenu – temeljni lik zamijenjen je izvedenicom *Verica*.

¹² Izuzetak su muška imena *Stanislav* (to su ime nosila dva poljska sveca – sv. Stanislav, krakovski biskup i mučenik i sv. Stanislav Kostka, zaštitnik mladeži, osobito srednjoškolaca) i *Ladislav* (ime mađarskog sveca poluslavenskog podrijetla – ugarski kralj do 1095, osnivač Zagrebačke biskupije).

- prvih nekoliko najčestotnijih imena u I. razdoblju čestotna su i u ostala dva razdoblja, samo im je poredak u tablici nešto drugačiji – *Stjepan* je u prvom razdoblju na prvom, u drugom na drugom, a u trećem na četvrtom mjestu, *Ivan* zauzima u prvom (zajedno s *Mijom*) i trećem razdoblju drugo, u drugom prvo mjesto...
- u prvom je razdoblju svako drugo dijete nosilo jedno od prvih pet imena u tablici, u drugom razdoblju svakom je drugom djetetu nadjeveno jedno od prva tri imena, a u trećem svako drugo dijete dobiva jedno od prva četiri imena – to navodi na zaključak da je imenska entropija najveća u drugom (ratnom) razdoblju
- u sva tri razdoblja nalazimo 10 istih imena (*Stjepan, Ivan, Mijo, Josip, Franjo, Pavao, Antun, Matija, Rudolf i Dragutin*), u prvom i drugom razdoblju još se javlja ime *Vinko*, u drugom i trećem imena *Andrija, Eduard i Valent*, a prvom i trećem *Gjuro, Ljudevit, Miroslav, Nikola i Tomo*
- samo u prijeratno doba javljaju se imena *Zlatko, Tomislav, Eduardo i Juraj*, samo u ratno doba potvrđena su imena *Karlo, Blaž, Fridrik Elek i Vilim Andrija*, a samo u razdoblju 1945–1950. nailazimo na imena *Vladimir, Stanislav, Borislav, Branko i Đuro*¹³
- većina (izuzetak su imena *Karlo, Vladimir i Đuro*) imena koja se javljaju samo u jednom razdoblju imaju mali broj (jedan ili dva) nositelja.

Iz tablice 4 iščitavamo:

- 47 djevojčica rođenih u I. razdoblju dobilo je jedno od 20 imena, 109 djevojčica rođenih u II. razdoblju dobilo je jedno od 18 imena, a 159 njih koje su rođene u III. razdoblju ponijele su jedno od 32 imena
- najbogatiji je imenski repertoar trećeg, a najsiromašniji onaj drugog razdoblja

¹³ Konstataciju o nepojavljivanju pojedinih imena u promatranim razdobljima valja uzeti s rezervom jer neka od njih potvrđena su u (grafijski, morfološko ili tvorbeno) varijantnom liku. Npr. osim oblika *Eduardo* javlja se i *Eduard*, invarijantno ime *Juraj* potvrđeno je, osim u temeljnom liku, i u likovima *Đuro* te *Gjuro, Valentin i Valent* imaju u antroponimikonu Svete Marije status temeljnog imena... Zapis različitih varijanata najvjerojatnije je ovisio o volji zapisivača. Za imenovatelje je uglavnom bilo svejedno kako glasi službeni zapis jer su oni ionako dijete u svakodnevnoj komunikaciji zvali po svojem: *Juraj* je bio *Đuro, Duri* i(li) *Durek, Eduard i Eduardo* bili su *Edo, Edi, Eda* i(li) *Edek, Valentinu* ili *Valentu* obraćali su se s *Volji* i(li) *Valjek*... Isto tako kod imena *Tomislav*, iako se ono obično ubraja u dvočlana slavenska imena (kao i *Miroslav, Stanislav, Radoslav* itd.), nije isključena mogućnost dovođenja u vezu sa svetačkim imenom *Tomo* (usp. povijesne potvrde tipa *Petruslav* tvorene pridruživanjem slavenskog člana *-slav* imenu aloglotskog podrijetla).

Tablica 4
 Čestotnost ženskih osobnih imena u prijeratnom, ratnom
 i poslijeratnom razdoblju

	I. razdoblje	II. razdoblje	III. razdoblje
1.	Marija 10	Marija 27	Marija 36
2.	Ana 6	Katarina 18	Katarina 22
3.	Katarina 5	Terezija 15	Terezija 15
4.	Barbara 4	Ana 10	Ana 13
5.	Franciska 3	Amalija 10	Štefanija 11
6.	Terezija 3	Štefanija 7	Franciska 7
7.	Veronika 2	Jelena 5	Nada 6
8.	Štefanija 2	Barbara 3	Amalija 4
9.	Amalija 1	Doroteja 3	Anđela 4
10.	Danica 1	Franciska 3	Slava 4
11.	Dora 1	Andjela 1	Verona 4
12.	Eva 1	Anđela 1	Vjekoslava 4
13.	Gjurgjica 1	Dora 1	Jelena 3
14.	Jelena 1	Emilija 1	Ljubica 3
15.	Ljubica 1	Nada 1	Rozalija 3
16.	Milica 1	Rozalija Marija 1	Barbara 2
17.	Milka 1	Vera Božica 1	Dora 2
18.	Monika 1	Vjera 1	Gjurgjica 2
19.	Nada 1		Angela 1
20.	Zlata 1		Bara 1
21.			Biserka 1
22.			Božena 1
23.			Doroteja 1
24.			Draga 1
25.			Julijana 1
26.			Kristina 1
27.			Ljerka 1
28.			Magdalena 1
29.			Mira 1
30.			Monika 1
31.			Olga 1
32.			Verica 1
	Ukupno 47	109	159

- na prvom mjestu po čestotnosti u sva tri uspoređivana razdoblja dolazi ime *Marija*
- u prvom razdoblju, osim imena *Marija*, čestotnija su još imena *Ana* i *Katarina* (jedno od tih triju imena nosi 44% djevojčica, odnosno gotovo svako druga rođena između 1940. i 1942), u drugom se razdoblju čestotnošću još izdvajaju imena *Katarina*, *Terezija*, *Ana* i *Amalija* (dobiva ih 73% djevojčica), a u trećem su razdoblju od ostalih čestotnije imena *Katarina*, *Terezija*, *Ana* i *Štefanija* (dobiva ih 61% djevojčica)

- u sva tri razdoblja nalazimo 11 istih imena (*Marija, Ana, Katarina, Barbara, Franciska, Terezija, Štefanija, Amalija, Dora, Jelena i Nada*)
- drugom i trećem razdoblju zajednička su još imena *Andela* i *Doroteja*, a prvom i trećem imena *Ljubica, Gjurgjica* te *Monika*; za razliku od svim razdobljima zajedničkih (uglavnom čestotnih) imena, imenima koja nalazimo samo u dva razdoblja čestotnost nije odlika
- samo u prijeratno doba javlja se 6 imena (*Veronika*¹⁴, *Danica, Eva, Milica, Milka* i *Zlata*), samo u ratno doba srećemo 7 imena (*Andjela, Emilija, Rozalija Marija, Vera Božica* i *Vjera*), a samo u poslijeratno doba potvrđeno je 16 imena (*Slava, Verona, Vjekoslava, Rozalija, Angela, Bara, Biserka, Božena, Draga, Julijana, Kristina, Ljerka, Magdalena, Mira, Olga* i *Verica*)
- u sva tri razdoblja zamjetan je velik broj imena koja imaju samo jednog nositelja
- većina imena (izuzuzev *Andela, Slava, Verona* i *Rozalija* iz trećeg razdoblja) ima samo dva ili tek jednog nositelja.

Je li prisutnost Mađara u ratnom razdoblju bitno utjecala na imenski fond?

Koje su odlike imenskog fonda u razdoblju mađarske okupacije? Jesu li one posljedak mađarske prisutnosti i utjecaja mađarskog imenskog sustava? Ratno razdoblje ima najsiromašniji imenski repertoar i muških (24:20:24) i ženskih (20:18:32) osobnih imena. Razlog tome sigurno nisu Mađari, već splet nekih drugih okolnosti. Antroponimijska građa prikazana tablicama 3 i 4 zorno nam kazuje da u jedanaest prijetarno-ratno-poslijeratnih godina, izuzev pojave nekolicine uglavnom nečestotnih imena, do bitnih promjena nije došlo: najčestotnija imena ostala su takvima ponekad tek zamijenivši mjesta na ljestvici frekventnosti. U doba mađarske vladavine najviše je dječaka dobilo ime *Ivan*. Pitamo se jesu li i zašto bi Mađari bili tome uzrok? Usporedbe radi navodimo podatak iz susjednog Donjeg Vidovca: u I. i III. razdoblju *Ivan* je na 1, a u II. razdoblju na 6. mjestu po čestotnosti. Da su Mađari preferirali ime *Ivan*, ono bi i u Donjem Vidovcu u II. razdoblju bilo znatno čestotnije. *Ivan* je tradicijsko ime međimurske antroponimije. O njegovoj čestotnosti u antroponimijskom sustavu ovoga kraja svjedoče

¹⁴ Za neka ženska imena vrijedi konstatacija iz bilješke 13, tj. upis koje imenske varijante invarijantnog imena ponekad su mogle biti plodom zapisivačeve volje (npr. *Doroteja* i *Dora, Andela, Angela* i *Andjela, Emilija, Milica* i *Milka, Veronika, Verona, Vjera, Verica, Vjekoslava* i *Slava, Barbara* i *Bara*).

nekoliko stoljeća stari zapisi kućegospodara u *Kanonskim vizitacijama*¹⁵, najstarije sačuvane matice rođenih (krštenih) Župe Štrigova¹⁶ i Župe Sveti Juraj u Trnju¹⁷. To su ime najčešće dobivali dječaci kršteni 1900–1910. u župama Čakovec, Sveti Juraj u Trnju, Draškovec, Lopatinec...

U II. razdoblju (kao i u ostala dva) srećemo nekoliko novih imena. Ona nisu čestotna. Među njima su i imena (npr. *Milan*, *Dragutin*) kojima mađarski imenski fond nije ni ishodište ni uzor.

Kad bismo u crkvenoj matici umjesto *Ivan* čitali *János*, odnosno mađarizirane likove poput *Istoán*, *József*, *Antal*, *Ferencz*, *Mihály*, *Mátyás*, *Katalin*, *Teréz*, *Ilona*, *Borbála*..., mogli bismo argumentirano govoriti o mađarskom utjecaju na izbor imena novorođenih¹⁸. To bi ujedno (isključimo li mogućnost da su mađarizirana imena zapisivačeva intervencija) svjedočilo o poltronstvu Svetomarščana. Unatoč često izricanoj samokritici na račun apolitičnosti¹⁹, od Mađara (s računicom) naglašavanom »nepoznavanju pojma nacionalne svijesti«²⁰, žitelji Svete Marije (u čemu nije zanemariva ni uloga župnika) izborom su imena kazivali svoju opredijeljenost.

Činjenicu da pojedina razdoblja imaju svoj favoriziran imenski fond, da su smjene unutar njega uobičajena, pa prema tome i pretkaziva, pojava u antroponimiji te da su zamjetne razlike među antroponimicima pojedinih mjesta oprimjerit ćemo potvrđama iz još jednog međimurskog naselja (Donji

¹⁵ Npr. 1698. kućegospodari u međimurskim naseljima najčešće nose ime *Ivan* (*Joannes*). Godine 1660. i 1716. ono je na drugom mjestu po čestotnosti. Usp. *Kanonske vizitacije*.

¹⁶ U Matičnoj knjizi rođenih (krštenih) štrigovske župe najčešće se sreće muško ime *Ivan* (*Joannes*), slijede *Juraj* (*Georgius*), *Mihael* (*Michael*), *Matija* (*Matthias*, *Matthaeus*), *Nikola* (*Nicolaus*)...

¹⁷ Ime *Ivan* (*Joannes*) u Matičnoj knjizi rođenih (krštenih) Župe Sveti Juraj u Trnju na drugom je mjestu po čestotnosti. Ispred njega je *Stjepan* (*Stephanus*), a iza njega slijede *Franjo* (*Franciscus*), *Juraj* (*Georgius*), *Mihael* (*Michael*), *Pavao* (*Paulus*)...

¹⁸ Izuzetak je ime *Fridrik Elek* čija druga sastavnica odaje mađarski lik (*Elek* »az ismeretlen erdetu régi magyar Velek személynévből«. Lado 1996, str. 150.) Neslužbena se onomastička komunikacija podosta razlikovala od službene: dok službeni imenik karakterizira dominacija temeljnih imenskih likova (tip *Stjepan*), u neslužbenom prevladavaju pokraćnice (tip *Štef*, *Štefi*) i(li) izvedenice (tip *Štefek*), a među njima ima i likova preuzetih iz mađarskoga antroponimijskog sustava (tip *Pišta*). No dok su za osobu službenog imena *Stjepan* pretkazive neslužbene varijante *Štefek*, *Štef*, *Štefi*, pomadareno ime *Pišta* (i izvedenicu *Pištek*) nosili su tek malobrojni. Nešto je drugačije stanje kod ženskih imena. Gotovo svaka *Suzana* u svakodnevnoj je komunikaciji postajala *Žuža* i(li) *Žužica* (: mađ. *Zsuzsana*), gotovo svakoj *Sofiji* obraćalo se sa *Žofa* i(li) *Žofica* (: mađ. *Zsófia*), poneka *Jelena* postajala je *Ilka* i(li) *Ilkica* (: mađ. *Ilona*), poneka *Elizabeta* i(li) *Erža* (: mađ. *Erzsébet*)... Ti pomadareni likovi povećavali su različitost imenskog fonda, odnosno ublažavali imensku entropiju.

¹⁹ Usp. Novak 1907.

²⁰ Usp. Gönczi 1995:71.

Vidovec), a zatim i primjerima iz mađarskog i ruskog antroponimikona.

Osobna imena novorođenih upisana u *Matičnu knjigu rođenih* Donji Vidovec (1940–1950) analizirali smo na isti način kao i ona iz Svete Marije. Ovdje donosimo samo najčešćija imena iz pojedinog razdoblja. U I. razdoblju dječacima su najčešće nadijevana imena *Alojzije* (16%), *Ivan* (16%), *Stjepan* (11%) i *Franjo* (9%), a djevojčicama *Ana* (20%) i *Marija* (14%). U doba mađarske okupacije najčešćija muška imena bila su *Josip* (20%), *Stjepan* (15%) i *Alojzije* (8%), a ženska *Marija* (24%), *Katica* (12%) i *Jelena* (9%). Dječaci rođeni u trećem razdoblju najčešće su dobivali imena *Dragutin* (11%), *Ivan* (11%), *Alojzije* (9%) i *Josip* (9%), a djevojčice *Marija* (15%), *Ana* (9%) i *Štefanija* (8%).

Od 1895. do 1899. u *Matičnu knjigu rođenih* u Budimpešti (VIII. okrug) upisano je najviše *Józsefa, Istvána, Ferenca, Jánosa, Lajosa, Gyula...*, odnosno *Mária, Erzsébeta, Margita, Ilona, Anna, Júlia, Gizella...* U razdoblju 1945–1959. poredak je bio sljedeći: *László, István, József, János, Ferenc, György*²¹, odnosno *Mária, Éva, Erzsébet, Katalin, Zsuzsanna, Ilona, Anna*.

Godine 1940. do 1949. u Moskvi (Frunzenski rajon) dječaci su najčešće dobivali imena *Vladimir, Aleksandr, Viktor, Jurij, Nikolaj, Anatolij, Sergej*, a djevojčice *Tat'jana, Valentina, Nina, Galina, Tamara, Lidija*. U idućem desetljeću poredak je bio sljedeći: *Aleksandr, Sergej, Vladimir, Andrej, Mihail, Viktor, Nikolaj...*, odnosno *Elena, Tat'jana, Natalija, Irina, Ol'ga, Galina, Ljudmila, Marina...*²²

Zaključak

Mađari svojom prisutnošću u Međimurju od 1942. do 1945. nisu utjecali na izbor službenog lika osobnog imena u Svetoj Mariji. Tome su u prilog išli izvanjezični čimbenici: u navedenom razdoblju, izuzev izoliranih primjera, nije došlo do promjene u sastavu (isključivo hrvatskog) stanovništva, zapisivač (uglavnom župnik) isti je u prijeratnom, ratnom i poslijeratnom razdoblju. Većina djece dobiva jedno od (tradicijskih) svetačkih imena zapisanih u pohrvaćenom liku. Nevelike razlike u odnosu na prijeratno i poslijeratno razdoblje rezultat su niza čimbenika od kojih većina nije povezana s mađarskom prisutnošću. Stoga držimo da, kad je riječ o imeniku novorođenih u Svetoj Mariji, nema razloga razdoblje 1940–1950. dijeliti na dva, odnosno tri dijela. Analiza kojom bi se obuhvatio imenski fond većeg broja međimurskih naselja pokazala bi koliko je navedeno stanje specifičnost svetomarskog imenika, odnosno (najvjerojatnije) koliko je ono odslik općeg stanja međimurske antroponimije 1942–1945.

²¹ Kalman 1989:53.

²² Šajkevič 1970:85–88.

Izvori

- Matična knjiga rođenih Sveta Marija* (1940–1950), Matični ured Sveta Marija.
Matična knjiga rođenih Donji Vidovec (1940–1950), Matični ured Donji Vidovec.
Matična knjiga rođenih Štrigova (1685–1694), Hrvatski državni arhiv, Zagreb.
Matična knjiga rođenih Sveti Juraj u Trnju (1698–1707), Hrvatski državni arhiv, Zagreb.
Matična knjiga rođenih Čakovec (1900–1910), Matični ured Čakovec.
Matična knjiga rođenih Sveti Juraj u Trnju (1900–1910), Matični ured Sveti Juraj u Trnju.
Matična knjiga rođenih Draškovec (1900–1910), Matični ured Draškovec.
Matična knjiga rođenih Lopatinec (1900–1910), Matični ured Lopatinec.
Sületesi anyakönyv Muraszentmaria (1942–1945), Matični ured Sveta Marija.
Kanonske vizitacije Zagrebačke biskupije (1660, 1698, 1716), Nadbiskupski arhiv, Zagreb.

Literatura

- Gönczi, F. 1895. *Muraköz és népe*, Budapest; citati prema hrvatskom prijevodu *Međimurje – ljudi, vjerovanja, običaji*, Čakovec 1995.
Kálmán, B. 1989. *A nevek világa*, Debrecen.
Kapun, V. 1991. Popisi stanovništva u Međimurju, tjednik *Međimurje*, 5.IV.1991, str. 4; 24.V.1991, str. 4.
Ladó J. 1996. *Magyar utónévkönyv*, Budapest.
Lončarić, M. 1992–1993. Prilog službenom imenu u Hrvatskoj u XX. stoljeću (na primjeru Zagreba), *Filologija*, 20–21, str. 257–261, Zagreb.
Novak, I. 1907. *Istina o Međimurju*, Zagreb.
Putanec, V. 1976. Esej o jezičnom znaku i onomastici te o antroponimiji u Hrvatskoj, predgovor u knjizi *Leksik prezimena SR Hrvatske*, Zagreb.
Šajkevič, A. J. 1970. Ruskie lične imena XX v. (po materialam zagsa Frunzenskogo rajona g. Moskvy), u knjizi *Lične imena v prošlom, nastojaščem, buduščem*, str. 84–91, Moskva.
Šimunović, P. 1995. *Hrvatska prezimena – podrijetlo, značenje, rasprostranjenost*, Zagreb.
Varga, A. 1987. Ženska osobna imena u Mariji na Muri, *Rasprave Zavoda za jezik*, 13, str. 175–189, Zagreb.

The Hungarian influence on the choice of personal names in Sveta Marija (Međimurje) 1942–1945

Summary

In the paper the author shows that the period of Hungarian occupation in Međimurje during the Second World War did not influence the choice of proper names for new-born children in the Međimurje village Sveta Marija.

Ključne riječi: međimurska antroponimija, osobno ime, mađarski utjecaj
Key words: Međimurje anthroponymy, proper name, Hungarian influence